

Wij met ons vijven in Rome

Thomas Cool (Sneek 1851 - Bussum 1904) volgt een kunstopleiding, waarna hij aan de slag gaat in het marmerbedrijf van zijn vader. Maar de kunst roept. In 1892 neemt hij ontslag en vertrekt met zijn gezin naar Rome, waar ze vier jaar in Villa Strohl-Fern wonen. De jaren in Italië maken diepe indruk op zijn dochter Tine (Rotterdam 1887 - Deventer 1944). In 1928 wint zij de prijs voor het beste meisjesboek met *Wij met ons vijven in Rome*.

De familie Cool en twee bevriende Duitse kunstenaars, gefotografeerd omstreeks 1894 bij Villa Strohl-Fern. Van links naar rechts: Paul Peterich, moeder Berber Cool-Kijlstra, dochter Gerardina (Dientje), vader Thomas Cool, dochter Tine en Wilhelm Kumm.

Sneek is de plaats waar Thomas Cool opgroeit. Vader Gerrit heeft daar samen met broer Jetze een marmerbedrijf. Het maken van schoorsteenmantels en grafmonumenten is hun specialiteit. Ze hebben filialen door het hele land. Als Thomas 18 jaar is, gaat hij naar de Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen. Een poging om als leraar en kunstenaar de kost te verdienen mislukt. Thomas gaat aan de slag in het bedrijf van zijn vader. In het filiaal in Amsterdam is hij verantwoordelijk voor het ontwerpen en tekenen van het marmerwerk. Als hij enkele jaren later in Sneek werkt, ontmoet hij domineesdochter Berber Kijlstra (Bears 1856 - Bussum 1934). In

de zomer van 1883 trouwt het stel. Ze krijgen al snel vier kinderen (waarvan er één op tweejarige leeftijd overlijdt). Thomas Cool wordt in 1886 filiaalhouder in Rotterdam, maar de kunst blijft trekken. Hij heeft het gevoel dat hij onvoldoende tijd kan besteden aan tekenen en schilderen. In maart 1892 is de kogel door de kerk: de familie gaat naar Rome. Zijn vader zorgt er met een jaarlijkse toelage van 1.200 gulden voor dat hij zijn roeping kan volgen. Rome is van oudsher the-place-to-be voor mensen die de kunst willen leren kennen. Vermoedelijk helemaal voor Thomas Cool met zijn uitgesproken belangstelling voor licht en ruimte en vertrouwdheid

met marmer. Dit is het punt waar het verhaal van dochter Tine Cool begint. Ze vertelt hoe haar vader naar Rome vertrekt om woonruimte te zoeken. Moeder Berber Kijlstra trekt met de kinderen tijdelijk in bij haar ouders in Bears. Enkele maanden later nemen ook zij afscheid van Nederland: 'Onder tranen namen zij afscheid toen de dag van vertrek er was. Zij gingen bij Antje op de trein, de moeder, de twee meisjes en de kleine jongen van drie, de koffer was vooruitgestuurd, maar zij hadden nog zes pakken voor in de hand. Op het brugje wuifden ze hen achterna en grootvader ging mee tot het grote station, waar de sneltrein moest worden genomen'.

Alle dagen zonneshijn

In Rome gaat er een wereld open voor de kinderen. *Wij met ons vijven in Rome* is wellicht hier en daar licht geromantiseerd, maar schetst desondanks een boeiend beeld van het leven van een Nederlandse kunstenaarsfamilie in Rome. Cool is daar niet de enige Nederlandse kunstenaar. Hij ontmoet er beeldhouwer Pier Pander en landschapsschilder Romolo Koelman. Tine Cool beschrijft de belevenissen van de familie zoals zij die als kind heeft beleefd. Om te beginnen met het weer: 'Dat was wat, alle dagen zonneshijn; alle dagen een diepblauwe lucht zonder één wolkje; alle dagen zomerjurken aan.' Haar vader heeft inmiddels de smaak van het kunstenaarschap te pakken: 'Vader moet heel erg hard werken, vader moet zoveel schilderen en eerst allemaal studies maken van het grote schilderij [van het Pantheon - JvZ]. Vader moet zonder rusten werken en dan wordt wat klaar is verkocht en komt er geld voor moeder.' Toch is het niet allemaal rozegeur en maneschijn. Moeder Kijlstra is niet onverdeeld gelukkig met de woonsituatie: 'Het gebeurde ook dat moeder met vader praatte, dat er teveel vlooiën in het huis waren; 'een enkele', zo zei ze net als grootvader van de slakken en de rupsen, 'dat was nog te doen, maar zoveel en iedere dag weer (...), je moet maar eens naar een nieuwe woning uitzien.' En dat deed vader Cool. Al snel had hij iets nieuws gevonden, een atelier in het park van

Het oorspronkelijke omslag van de uitgave uit 1928.

Alfred Wilhelm Strohl-Fern aan de rand van de stad. Deze kunstenaar en filantroop uit de Elzas bouwde een enorme villa voor zichzelf met een groot aantal ateliers voor kunstenaars ernaast. Cool was reuze in zijn nopjes: 'een atelier, wel viermaal zo groot als dit, wees hij met een gebaar, en een ruime kamer erbij met een uitzicht, nou, de Pieterskerk kan je zien!' Het blijkt een paradijs voor de kinderen. Door de week krijgen ze les van hun moeder en spelen in de ruime tuin van de villa. In het weekend ondernemen ze uitstapjes naar de stad met hun beide ouders. Moeder Kijlstra is goed bevriend met de

Tine en haar moeder Berber in 1925.

huishoudster van Pier Pander die ze regelmatig bezoekt: 'Juffrouw De Kanter en haar omgeving was een stukje Holland, daar waren de dagbladen, daar stond de thee in zilveren trekpot genoeglijk op het lichtje te trekken en was het water aan het zingen. De kanarie in de gouden kooi liet de fijne, drukke trillers door de kamer klinken. Er was altijd ander bezoek, altijd wel iemand, kersvers uit het eigen land, met verhalen over wat er was gebeurd.' Die link met Nederland is erg belangrijk. Aan het verblijf in Italië komt abrupt een einde als zus Gerardina voor de tweede keer een aanval krijgt van de malaria pernicioso. Op doktersadvies vertrekt de familie op stel en sprong naar Nederland: 'In een dag en een nacht waren de grote doeken opgerold, was er gepakt, was er verkocht, was er weggegeven, waren er ter uitleiding studies achtergelaten, waren brieven en briefjes geschreven, boodschappen verstuurd aan vrienden en kennissen en.....' Vier en een half jaar na hun vertrek keert de familie weer terug in Friesland waar ze tijdelijk bij de familie Kijlstra intrekken. Al snel verhuizen ze naar Bussum waar Thomas Cool zijn carrière als kunstenaar vervolgt, nu gefinancierd uit de royale nalatenschap van zijn inmiddels overleden vader.

Een oorspronkelijk meisjesboek

Als uitgeverij Van Holkema & Warendorf in 1928 een prijsvraag uitschrijft voor 'een oorspronkelijk meisjesboek' zet Tine Cool haar

Buste van Tine Cool als kind in Rome, gemaakt door Wilhelm Kumm in 1898, na een bezoek aan de familie.

herinneringen op papier, waarbij ze vermoedelijk wel wat hulp krijgt van haar moeder. De jury bestaat uit Anna van Gogh-Kaulbach, Top van Rhijn-Naeff en J.P. Zoomers-Vermeer. Tine wint met haar manuscript de prijs van 1.000 gulden en het boek wordt in een oplage van 4.000 exemplaren gedrukt. Aangeemoedigd door deze prijs schrijft Tine in de jaren daarna verschillende andere boeken. Deze boeken hebben allemaal een relatie met planten en bloemen. Dat is niet zo gek, want Tine Cool treedt in de creatieve voetsporen van haar vader en wordt tuinarchitect. Ze overlijdt in 1944. Haar boek *Wij met ons vijven in Rome* is in de loop van de jaren in de vergetelheid geraakt. Achterneef Thomas Cool bracht daar verandering in. Hij bestudeerde het kinderboek minutieus, wist alle personen die er min of meer anoniem in figureren te plaatsen en vertaalde het boek in het Engels. Verrassend is bijvoorbeeld de beschrijving door Tine van het bezoek van de Italiaanse koningin Margherita aan Emil Fuchs, de Oostenrijkse kunstenaar die naast hen in de villa woont. Het is deze nieuwe laag, verwerkt in een uitgebreide appendix, die het boek opeens tot een waardevol tijdsdocument maakt. <

- Meer weten?
- Tine Cool, *The five of us in Rome*, heruitgave, Den Haag, 2011
- Tine Cool, *Wij met ons vijven in Rome*, Amsterdam, 1928
- Willem Winters, *Thomas Cool 1851-1904; Een Friesch schilder*, Leeuwarden, 2010
- Christine Thomé, *Die panartistische Utopie des Alfred Strohl-Fern*, München, 2010